

8 Hp 26. - 97

UTLAND

Wallenberg'ene under lupen

Den svenske regjeringskommisjonen som skal granske handelen med nazigull under den annen verdenskrig, skal også undersøke Wallenberg-familiens arkiver.

Lena Hjelm-Wallén

Jacob Wallenberg

Aftenpostens korrespondent
ELISABETH HOLTE

Stockholm

Det var da den ulmende skandalen om Sveriges handel med nazigull under den annen verdenskrig tiltok i styrke, at utenriksminister Lena Hjelm-Wallén fredag kveld gjorde helomvending og kunngjorde at regjeringen nedsetter en kommisjon for å komme til bunns i saken.

Inntil da hadde regjerin-

gen håpet å begrense den pinlige affæren, og avviste tanken på en slik regjeringsoppnevnt kommisjon, under henvisning til utenriksdepartementets og riksbankens granskninger. Med en regjeringskommisjon får granskningsarbeidet nå større slagkraft og prestisje.

I og med at undersøkelsene om handelen med tysk stjålet nazigull er i full gang i bl.a. Sveits og Portugal, har den svenske regjering ikke råd til at det skapes et inntrykk av at dagens Sverige

prøver å legge lokk på et meget pinlig kapittel i landets historie. Derfor skal nå ikke bare riksbankens, men også private bankers – særlig Wallenberg-familiens daværende Enskilda Bankens – handel med nazigull av tvilsom opprinnelse nå kartlegges.

Tidligere i uken kom avsløringen om at Jacob Wallenberg prøvde å få den svenske riksbanken til å kjøpe tysk gull som kunne være stjålet fra bl.a. forfulgte jøder.

Wallenbergs forretningsidé med kjøpet var at tyskerne på den måten fikk kontanter som de kunne bruke til å kjøpe obligasjoner av Wallenberg.

Nei fra Riksbanken

Riksbanksjefen sa imidlertid nei, men det er ikke første gang Wallenberg-familiens opptreden under

krigen får øyenbryn til å heve seg.

Mistankene flyter omkring om at Wallenberg-brødrene, som på den tiden også var prominente medlemmer av det nøytrale Sveriges offisielle handelsdelegasjoner, i det skjulte handlet med verdier som Hitler-Tyskland hadde beslaglagt fra sine ofre.

Arkivene åpnes

S-E-Banken – Enskilda Bankens fusjonerte etterkommer – har via Wallenberg-arkivenes sjefjurist gjort det klart at man vil være villig til å åpne arkivene, men bare for en regjeringsoppnevnt kommisjon. I og med at en slik kommisjon nå opprettes, vil Wallenberg-arkivene måtte åpnes. Noe annet vil kunne bli meget pinlig for Wallenberg-familien, i og med at verdens søkelys – også i aktive ameri-

kanske kongresskretser – nå i stadig sterkere grad rettes mot hvem som handlet hva med Nazi-Tyskland.

Tilbakeleveres?

Ifølge riksbankens jurist Robert Sparve kommer man til å sørge for at alle dokumenter om riksbankens egen anskaffelse av gull under krigen, kommer frem.

– Hvis vi finner mer stjålet nazigull, går jeg ut fra at vi leverer også det tilbake, sier Sparve. I årene etter krigen har Sverige motvillig måttet levere tilbake tilsammen 13 tonn stjålet nazigull til Nederland og Belgia, etter at en internasjonal kommisjon beviste at det dreiet seg om gull tyskerne hadde stjålet i de to land og smeltet om.

Selv om foreldelsesfristen for tilbakelevering av herreløse verdier formelt er ti år, mener Sparve dette ikke er et juridisk, men et mo-

ralsk spørsmål, og at tiårsgrensen ikke kommer til å håndheves.

Også private konti, bankbokser og notar-disposisjoner skal granskes. I 1964 kom den daværende bankinspeksjonen frem til at det i svenske sparebanker fantes 902 herreløse konti på tilsammen ca. tre millioner kroner, som ble vurdert å kunne ha tilhørt mennesker som forsvant under Hitler-Tysklands jødeforfølgelser. Pengene var blitt innsatt før 1940, da det kom en valuta-regulering som gjorde det umulig å sette inn utenlandske penger i svenske banker. Av de tre millioner kroner ble vel én million overført til Røde Kors til bruk for nazismens ofre.

I dag anslås verdien på svenske bankkonti som tilhørte utenlandske jøder som døde i konsentrasjonsleirene, til ca. 59 millioner kroner.